

Dossieranalyse

Passend Onderwijs

Amsterdam & Diemen

2023-2024: Wat valt op?

Sterke toename van het aantal vragen

Het aantal dossiers op het terrein van passend onderwijs bij OCO is de afgelopen periode opnieuw sterk gestegen. In schooljaar 2021-2022 hadden we 224 vragen over passend onderwijs. Afgelopen schooljaar, twee jaar later, in het eerste volle jaar dat we als Oudersteunpunt actief zijn, betrof het 576 vragen.

We denken dat deze stijging voortkomt uit een combinatie van de toegenomen zichtbaarheid van het Oudersteunpunt Passend Onderwijs, de bekendheid van OCO en toename van specifieke vragen op het terrein van passend onderwijs.

Dossiers per onderwijscategorie

	2023-2024 aantal	2023-2024 percentage	2022-2023 aantal	2022-2023 percentage	2021-2022 aantal	2021-2022 percentage
Voorschool	5	1%	8	2%	1	0%
PO	205	36%	165	48%	100	45%
PO-VO	81	14%	27	8%	21	9%
VO	121	21%	67	19%	49	22%
Regulier-(V)SO	41	7%	29	8%	18	8%
(V)SO	103	18%	37	11%	21	9%
MBO	13	2%	9	3%	12	5%
Overig	7	1%	3	1%	2	1%
Totaal	576		345		224	

Meer vragen over gespecialiseerd onderwijs

Ouders met vragen over speciaal onderwijs weten OCO beter te vinden dan eerdere jaren. Daarbij gaat het o.a. om vragen over schoolkeuze bij de start van school, vragen over de ondersteuning die een school biedt, bij een overstap naar speciaal onderwijs of vragen over wachtlijsten. We gebruiken hier de indeling speciaal/gespecialiseerd onderwijs voor de brede groep van speciaal onderwijs, speciaal basisonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs.

De afgelopen jaren kreeg OCO altijd tientallen vragen van ouders die het oneens waren met de overstap naar een vorm van speciaal onderwijs. Dit is nog steeds zo (66 dossiers), maar we hebben dit jaar ook 38 dossiers waarin ouders juist zelf een overstap naar speciaal onderwijs wilden of hier advies over vroegen. Een deel van deze vragen ging ook specifiek over tussenvoorzieningen en de mogelijkheden hiervan.

De oorzaak van de stijging van deze vragen kan te maken hebben met de wachtlijsten in speciaal onderwijs en de stijging van de 'populariteit' van tussenvoorzieningen die we ook gezien hebben bij de loting & matching dit jaar. We hadden 30 dossiers die specifiek gingen over wachtlijsten voor speciaal onderwijs. Ook is het waarschijnlijk dat OCO, mede door voorlichtingen, beter bekend is bij ouders wiens kind op speciaal onderwijs zitten.

Thema's vragen passend onderwijs

categorie	2023-2024 aantal	2023-2024 percentage	2022-2023 aantal	2022-2023 percentage	2021-2022 aantal	2021-2022 percentage
onvoldoende ondersteuning	141	24%	70	20%	51	23%
ondersteuningsaanbod	164	28%	69	20%	41	18%
oneens overstap so	66	11%	51	15%	39	17%
thuiszitten	55	10%	33	10%	29	13%
testen/onderzoek	54	9%	23	7%	22	10%
schorsing/verwijdering gedrag	20	3%	32	9%	22	10%
weigering	33	6%	28	8%	18	8%
verwijdering/verzuim/ ziekte	15	3%	15	4%	10	4%
vrijstelling/ thuisonderwijs	9	2%	5	1%	5	2%
voorrang schoolkeuze	21	4%	10	3%	2	1%
wachtlijst so	30	5%		0%		0%
deeltijd naar school	11	2%	16	5%	13	6%
wil naar SO	38	7%	0	0%	0	0%
Leerlingenvervoer	10	2%	0	0%	0	0%
Overig	83	14%	93	27%	49	22%

Thema's

Afgelopen schooljaar zijn over een aantal thema's die we eerder benoemden als zorgelijke signalen, het aantal dossiers afgenomen. Hoewel het soms om kleine aantallen gaat, is het bemoedigend om te zien dat het percentage vragen over schorsingen en verwijderingen vanwege gedrag, deeltijd naar school gaan en weigeringen is gedaald.

Het aantal dossiers over thuiszitters is opnieuw gestegen. Een aparte analyse over de dossier van OCO op het terrein van thuiszitters is bijgevoegd bij deze analyse.

Specifiek zijn de vragen die we krijgen over het snijvlak van onderwijs-zorg-gemeente. We zien een toename in de vragen over leerlingenvervoer. Dit heeft o.a. te maken met de wachtlijsten bij speciaal (basis)onderwijs. Het is niet altijd duidelijk wat de afspraken zijn wanneer ouders vanwege een wachtlijst een kind op een school verder weg plaatsen, omdat ze niet willen wachten. Ook zien we een toename in het aantal vragen over onderzoeken. Vaak gaat het daarbij om onduidelijkheid over de vraag of ouders toestemming dienen te geven voor onderzoek, of op welke manier resultaten gedeeld mogen (of moeten) worden. Ook is er soms onenigheid over wie de kosten op zich neemt voor het doen van onderzoek. Betere voorlichting hierover vanuit OCO, SWV maar ook vanuit de gemeente en jeugdhulpaanbieders zou hierin behulpzaam kunnen zijn.

Verdeling stadsdelen

We zijn bij OCO een nieuwe dossiersysteem gaan gebruiken, wat het makkelijker maakt om o.a. te analyseren in welke stadsdelen leerlingen naar school gaan wiens ouders een vraag stellen. In de tabel hebben we een vergelijking gemaakt van het percentage dossiers van scholen uit de stadsdelen, en het percentage leerlingen dat in die stadsdelen naar school gaat. We zien dan een behoorlijk evenwichtige verdeling van de dossiers per stadsdeel. Stadsdeel Nieuw-West is wat oververtegenwoordigd, terwijl Zuidoost wat ondervertegenwoordigd is.

Dossiers per stadsdeel

Stadsdeel	2023-2024 aantal	2023-2024 percentage	Percentage leerlingen
Centrum	9	3%	5%
Nieuw-West	75	25%	19%
Oost	51	17%	16%
Noord	37	12%	12%
West	29	10%	11%
Zuid	86	28%	26%
Zuidoost	17	6%	10%
Totaal stadsdeel bekend	304		
Stadsdeel onbekend	272		

Ondersteuningsvraag

Er zijn enkele verschuivingen in de typen ondersteuningsvragen van leerlingen in de afgelopen jaren te zien. Net als vorig jaar kregen we dit jaar de meeste vragen over leerlingen die problemen met gedrag lieten zien of AD(H)D hadden, hoewel het percentage afnam. Vragen over autisme namen toe, vaak ook in over schoolkeuze, net als dyslexie.

Dossiers per ondersteuningsvraag

Ondersteuningsvraag	2023-2024 aantal	2023-2024 percentage	2022-2023 aantal	2022-2023 percentage	2021-2022 aantal	2021-2022 percentage
fysiek/ziekte	48	15%	39	21%	23	23%
gedrag/adhd	59	18%	44	24%	11	11%
autisme/ass	53	16%	22	12%	11	11%
dyslexie	34	10%	10	5%	12	12%
leerprobleem	34	10%	15	8%	10	10%
psychisch/angst	38	11%	25	13%	16	16%
HB	48	15%	21	11%	16	16%
TOS	17	5%	11	6%	0	0%
Totaal vraag bekend	331		187		99	
Onbekend/niet relevant	245		158		125	

Verschillen tussen de onderwijssectoren

We hebben een uitsplitsing gemaakt tussen de verschillende onderwijssectoren en de vragen over passend onderwijs. De overstapmomenten hebben we hierbij niet meegenomen. Een vraag kan over één of twee thema's gaan, het totale percentage is daarom hoger dan 100%. Wanneer we kijken naar de thema's waarover we de meeste vragen krijgen, vallen vervolgens een paar dingen op. Zo gaan veel vragen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs over het gebrek aan ondersteuning, terwijl dit in het speciaal onderwijs veel minder het geval is. Een tweede opvallende uitkomst is dat bijna één derde van de vragen in het voortgezet onderwijs gaan over (dreigend) thuiszitten. In het basisonderwijs zijn er juist opvallend veel vragen over testen en onderzoek. Een laatste opvallende punt is de hoeveelheid vragen in het speciaal onderwijs over leerlingen die in deeltijd naar school gaan. 15% van de vragen die OCO kreeg over leerlingen in het speciaal onderwijs ging hierover.

Percentage vragen over een thema per sector

	PO	VO	(V)SO
onvoldoende ondersteuning	29%	40%	13%
ondersteuningsaanbod	22%	20%	28%
oneens overstap so	9%	2%	14%
thuiszitten	8%	29%	9%
testen/onderzoek	18%	7%	9%
schorsing/verwijdering gedrag	3%	4%	6%
weigering	6%	5%	8%
verwijdering/verzuim/ziekte	2%	5%	2%
vrijstelling/thuisonderwijs	0%	3%	0%
voorrang schoolkeuze	0%	1%	2%
deeltijd naar school	2%	2%	15%
wil naar SO	2%	2%	2%
Leerlingenvervoer	3%	3%	5%
Overig	17%	16%	17%

Bijlage 1 Thuiszitters in Amsterdam: Wat ziet OCO?

Maureen van Saane, 1 oktober 2024

Wat doet OCO?

OCO informeert en adviseert over het onderwijs in Amsterdam, vanaf de voorschool tot aan het mbo. OCO wordt gesubsidieerd door de gemeente Amsterdam en daardoor kunnen ouders, leerlingen en studenten kosteloos gebruikmaken van de diensten van OCO. OCO behandelt op jaarbasis meer dan 1500 dossiers. Deze dossiers komen binnen bij de helpdesk via de telefoon, e-mail of WhatsApp. Ook houdt OCO spreekuren op de dinsdag- en donderdagmiddag in de OBA en ouders kunnen langskomen op kantoor. OCO registreert alle vragen die binnenkomen in haar dossierbeheer CRM. Daar krijgen alle dossiers een titel, wordt er een onderwijssector aan gekoppeld en worden de dossiers getagd met een thema. OCO is tevens sinds 1 januari 2023 het Oudersteunpunt passend onderwijs. Het Oudersteunpunt beantwoordt alle vragen over passend onderwijs. OCO beantwoordde al vragen over passend onderwijs, maar beantwoordt nu meer van dit soort vragen door het Oudersteunpunt.

Dossiers thuiszitters toegenomen

OCO heeft van de laatste drie schooljaren de dossiers over thuiszitters vergeleken. OCO ziet een stijging in het aantal dossiers over thuiszitters. In het schooljaar 2021/2022 registreerde OCO dertien dossiers over thuiszitters, in het schooljaar 2022/2023 31 dossiers en in het schooljaar 2023/2024 (tot 1 juni 2024) 38 dossiers. De dossiers over thuiszitters in schooljaar 2023/2024 zijn met 34% toegenomen ten opzichte van schooljaar 2021/2022. Tabel 1 laat zien dat in het PO in schooljaar 2022/2023 er een stijging was in het aantal dossiers over thuiszitters, maar dat dit in schooljaar 2023/2024 weer is afgenomen. Ook laat deze tabel zien dat in alle drie de schooljaren de dossiers over thuiszitters in het VO en in het SO aan het toenemen is.

Aantal dossiers over thuiszitters

Schooljaar	PO	VO	SO	Overige onderwijssectoren
2023/2024	5	22	9	2
2022/2023	11	16	2	2
2021/2022	5	7	1	-

Meeste dossiers in het VO

OCO registreert de meeste dossiers over thuiszitters in de onderwijssector VO. In schooljaar 2021/2022 betrof het zeven dossiers, in schooljaar 2022/2023 zestien dossiers en in

schooljaar 2023/2024 22 dossiers. Dit komt ook omdat leerlingen in het VO vaker geschorst en/of verwijderd worden, waardoor deze leerlingen soms een langere tijd niet naar school gaan. In schooljaar 2023/2024 gingen zes VO dossiers over thuiszitters die kampten met een vorm van psychische problemen, zoals angstklachten, trauma en depressie. Ook in het PO en SO spelen deze problemen een rol bij thuiszitters, maar wel minder dan in het VO.

Thuiszitters in het PO en SO

In schooljaar 2022/2023 registreerde OCO de meeste dossiers over thuiszitten in het PO, namelijk elf dossiers tegenover vijf dossiers in 2021/2022 en 2023/2024. Twee dossiers gingen over leerlingen die vanwege HB en andere problematiek niet naar school gingen. Bij allebei de dossiers pasten de school niet en konden zij niet de juiste ondersteuning bieden voor deze leerlingen. Bij de onderwijssector SO telde het schooljaar 2023/2024 als het jaar met daarin de meeste dossiers, namelijk negen tegenover twee dossiers en een dossier in de andere schooljaren. Zo gingen drie dossiers over de ondersteuningsbehoefte van de leerlingen en twee dossiers over leerlingen die niet op hun plek zaten op de huidige school.

Thuiszitten door verschillende redenen

De dossiers over de thuiszitters en de reden waarom leerlingen thuiszitten, is erg verschillend. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld thuiszitten door een bepaalde ondersteuningsbehoefte, wegens wachtlijsten in het SO, door ziekte, door pesten en/of onveilig leerklimaat en door schorsingen/verwijderingen. Ieder dossier is weer anders en verschilt ook in hoelang een leerling thuiszit. Soms is dit een aantal weken en soms al meer dan een jaar. In schooljaar 2023/2024 zaten 22 van de 38 thuiszitters langer dan een maand thuis. Bij de rest van de dossiers was het of niet bekend of korter dan een maand. Zes dossiers gingen over leerlingen die al ruim een jaar of langer dan een jaar thuiszitten. Van de zes dossiers gingen vier dossiers over leerlingen in het VO en twee dossiers over leerlingen in het SO.

Signalering

De acties van de school en eventueel andere partijen gedurende de periode dat een leerling thuiszit, zijn erg belangrijk. Zowel bij de start van het stoppen met het volgen van onderwijs als wanneer blijkt dat het langer gaat duren voordat de leerling weer naar school gaat. Uitgangspunt is: Geen enkele leerling zou moeten thuiszitten. Als een leerling wel thuis komt te zitten, is het belangrijk om in kaart te brengen wat er verwacht kan worden van de school, de ouders/verzorgende en eventueel andere partijen om ervoor te zorgen dat de leerling weer naar school gaat en/of onderwijs krijgt. De leerling moet zo kort mogelijk thuiszitten, anders loopt de leerling het risico om een leerachterstand op te lopen. Het doel van de acties is uiteraard dat thuiszittende leerlingen terugkeren naar school. Maar scholen zouden ook duidelijk in kaart kunnen brengen wat het aanbod is als een leerling thuis komt te zitten. Wat heeft de leerling nodig zodat het weer naar school gaat én niet stilstaat in de ontwikkeling in de tussentijd? Wat is het aanbod van thuisonderwijs, afstandsonderwijs, mogelijke tijdelijke groepsactiviteiten, etc?

Voorbeelddossiers thuiszitters PO

Zonder school bij de start van de schoolloopbaan

Situatie

Kind is 5 jaar oud en zit thuis. Het kind is nog nooit naar school geweest en staat ook niet ingeschreven op een school. Het kind loopt nog bij een kinderarts. Het kind is naar Het Kabouterhuis geweest en hier hebben ook onderzoeken plaatsgevonden. Op dit moment praat het kind nog niet, maar er is geen TOS geconstateerd. Het kind zit thuis omdat het nog niet duidelijk is wat de ondersteuningsbehoefte is. Het kind heeft niet meegedaan aan het stedelijk toelatingsbeleid.

Advies

OCO heeft contact opgenomen met het Samenwerkingsverband. Het kind had mee moeten doen met het stedelijk toelatingsbeleid, zodat het kind in beeld was gekomen. Ouder kan kind aanmelden bij een school, zodat de school de ouder wegwijs kan maken en een TLV kan aanvragen. Aanmelden kan ook direct bij een SO-school. Ook kan ouder direct contact opnemen met het thuiszitters team van het Samenwerkingsverband. Het belangrijkste is dat het kind in beeld komt, zodat het proces van een eventuele TLV in werking kan worden gezet.

Pesten leidt tot thuiszitten

Situatie

Het kind zit thuis en wil op het moment ook niet meer naar school. Kind wordt buitengesloten van activiteiten en begin van het jaar mag het kind maar beperkte uren naar school. Het kind werd fysiek aangevallen en gepest en laat nu zelf dit gedrag zien. Het kind is vaak woedend en wil niet naar school. De school lijkt niet open te staan voor de adviezen van ouder en van externen. In het begin ging het namelijk goed op school. Ouder gaat in gesprek met SWV en zal binnenkort de overstap maken naar V(S)O.

Advies

OCO heeft aangegeven dat het goed is dat ouder in gesprek gaat met SWV. OCO adviseert om een plan van aanpak op te stellen voor de tijd dat het kind nog op die school zit en om een oplossingsgerichte aanpak op te stellen met adviezen van het SWV. Als tweede adviseert OCO om de mogelijkheid tot het verkennen van een tussenvoorziening te bespreken voor aankomend schooljaar. Ouder kan vragen wat SWV passend vindt qua uitstroom. Twee tussenvoorzieningen kunnen namelijk ook ondersteuning en begeleiding bieden bij gedragsproblemen.

Voorbeeldossiers thuiszitters VO

Thuiszitten in overgangssituatie

Situatie

Kind zit op een VO-school in Amsterdam. Het kind zit op dit moment thuis doordat het kind depressief is en geen motivatie heeft om naar school te gaan. Het hele jaar heeft het kind amper onderwijs gevolgd en waarschijnlijk moet het kind doubleren. Het kind heeft al eerder gedoubleerd, dus de kans is groot dat het kind van school af moet wegens het overgangsbeleid van school. Kind en ouder willen graag aangemeld worden bij LINK, maar de huidige school houdt dit tegen. School wil dat het kind met een overgangsbewijs doorstroomt naar het mbo of naar het VSO gaat. Ouder en kind vinden dit beide niet passend.

Advies

OCO heeft toch de route naar het mbo besproken met de ouder. Het mbo heeft wel meer ervaring met 'bijzondere' studenten. Ouder en kind kunnen informeren wat een mbo-opleiding voor hen kan betekenen. Ouder en kind kunnen ook een nieuwe school zoeken om te wisselen van school. Wel moet er dan bij de intake worden besproken hoe het kind stapsgewijs naar school kan.

Uiteindelijk wil de huidige school tegen haar eigen beleid het kind op school houden en is het kind aangemeld voor LINK. Als het echt niet gaat, dan zal het kind uitstromen naar het mbo of naar de vavo.

Niet veilig op school

Situatie

Het kind zit op een VO-school en wordt al 1.5 jaar lang gepest. Het pesten bestaat uit slaan, bedreigen en het kind lastig vallen. Ook zijn de pesters een keer naar het huis van het gezin gegaan. Door het pesten heeft het kind zelfmoordgedachten. Vanwege de veiligheid gaat het kind niet naar school. Het liefst wil de ouder dat het kind wisselt van school. De ouder vindt dat de school niet optreedt tegen het pesten.

Advies

OCO heeft als eerste geadviseerd om goed in contact te blijven met de huidige school. Ook heeft OCO aangedragen om contact te leggen met andere scholen naar voorkeur om te vragen of er plek is voor het kind. Dit wilde ouder wel graag en dit heeft OCO ook gedaan. De huidige school heeft ervoor gezorgd dat het kind online lessen kan volgen en als er verbetering is het kind weer fysiek kan proberen om naar school te gaan. De ouder wil nog even afwachten hoe de terugkeer naar de huidige school gaat.